

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Староста В.І.,

Україна, м. Ужгород, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Мукачево, Мукачівський державний університет

Гардубей М.В.

Україна, м. Ужгород, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Закарпатська область, Макарівська ЗОШ I-III ступенів

Одним із важливих чинників активізації навчально-пізнавальної взаємодії між складними об'єктами пізнання та суб'єктами навчально-пізнавального процесу є інтерактивне навчання.

Теорія та практика інтерактивного навчання, впровадження інтерактивних технологій широко та обґрунтовано представлена у численних наукових працях (К. Баханов, Г. Волошина, Н. Коломієць, О. Комар, І. Луцик, О. Пехота, Л. Пироженко, Н. Побірченко, О. Пометун, Т. Сердюк, П. Шевчук та ін.).

О. Пометун у праці [1, с. 7] трактує інтерактивне навчання як організацію вчителем за допомогою певної системи способів, прийомів, методів освітнього процесу, заснованого на: суб'єкт-суб'єктних стосунках педагога й учня (паритетності); багатосторонній комунікації; конструюванні знань учнем; використанні зворотного зв'язку; постійній активності учня.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається тільки шляхом постійної, активної взаємодії всіх учнів [1, с. 13].

І. Луцик визначає поняття «інтерактивне навчання» як таку організацію навчального процесу, що має проблемно-пошукову природу, здійснюється за допомогою засобів комунікації та базується на спільній діяльності, за якої педагог знаходиться в позиції фасилітатора, а студенти активно взаємодіють між собою та викладачем. Під методами інтерактивного навчання І. Луцик розуміє такі методи, які зумовлюють процес активної взаємодії суб'єкта

навчання з навчальним середовищем з метою досягнення визначених дидактичних результатів [4].

Накопичений вже сьогодні в Україні та за кордоном досвід засвідчує, що інтерактивні технології навчання сприяють інтенсифікації навчального процесу та активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Це виявляється в необхідності: аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу й тому зробити засвоєння знань більш доступним; самостійно знаходити можливі ресурси для вирішення проблеми; виробляти стратегію досягнення цілей та планувати конкретні дії; навчитись формулювати власну думку, правильно її виражати, доводити власну точку зору, аргументувати й дискутувати; навчитись слухати іншу людину, поважати альтернативну думку; моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації і переживати їх; вчитись будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компроміси, прагнути діалогу; знаходити спільне розв'язання проблеми; розвивати вміння проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих задумів [3, с. 69].

Для класифікації інтерактивних методів навчання науковцями використано ті чи інші ознаки цих методів. Т. Сердюк запропоновано класифікацію інтерактивних технологій [5], в основу якої покладені такі критерії:

- *дидактична мета*: інформаційні, розвиток дієво-практичної сфери, розвиток механізмів самокерування особистості, розвиток сфери творчих якостей, розвиток ключових компетентностей;

- *домінуючі форми організації навчально-пізнавальної діяльності*: індивідуальні, парні, групові, колективні;

- *домінуючі методи навчання*: інформаційні, проблемно-пошукові, імітаційно-ігрові, дослідницькі;

- *домінуючі засоби навчання*: гомоорієнтовані (основний партнер у взаємодії – людина або група осіб) і техноорієнтовані (переважання технічних

засобів навчання).

О. Пометун і Л. Пироженко розподіляють інтерактивні технології за формами навчання на чотири групи, залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів [2, с. 27]:

- *інтерактивні технології кооперативного навчання* (робота в парах, трійках, карусель, робота в малих групах, акваріум тощо);
- *інтерактивні технології колективно-групового навчання* (мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, ажурна пилка та ін.);
- *технології ситуативного моделювання* (імітаційні ігри, рольова гра, драматизація та ін.);
- *технології опрацювання дискусійних питань* (метод ПРЕС, займи позицію, кейс-метод, дискусія тощо).

У процесі нашого дослідження використано класифікацію інтерактивних технологій навчання за О. Пометун, Л. Пироженко [2, с. 27] і зроблено спробу виявити рівень сформованості практичних умінь щодо володіння такими технологіями в студентів спеціальності «початкова освіта» та вчителів початкових класів.

До анкетування залучали студентів педагогічного факультету Мукачівського державного університету, які навчаються за спеціальністю «Початкова освіта» (4 рік навчання/ПО-4 – 41 студент; 5 рік навчання/ПО-5 – 47 студентів), а також 40 вчителів початкових класів деяких шкіл Закарпатської області. Респондентам було запропоновано анонімно відповісти на питання анкети: «Оцініть, будь-ласка, за п'ятибальною шкалою рівень володіння Вами зазначених методів інтерактивного навчання» (табл. 1):

- 1 – початковий рівень (елементарне знання теорії; елементарні практичні вміння);
- 2 – середній рівень (задовільне знання теорії, задовільні практичні вміння);
- 3 – достатній рівень (добре знання теорії; добрі практичні вміння; переважно ефективна результативність у стандартних ситуаціях);

4 – високий рівень (досконале знання теорії; досконалі практичні вміння; стабільно ефективна результативність у стандартних ситуаціях);

5 – творчий рівень (досконале знання теорії; досконалі практичні вміння; стабільно ефективна результативність у стандартних та нестандартних ситуаціях; вміння поділитись набутим педагогічним досвідом).

Таблиця 1

Анкета для самооцінювання рівня сформованості умінь щодо застосування інтерактивних методів навчання

№	Інтерактивні методи навчання	Самооцінка
1	Робота в парах	
2	Ротаційні (змінні) трійки	
3	«Карусель»	
4	Робота в малих групах	
5	«Акваріум»	
6	«Мікрофон»	
7	Незакінчені речення	
8	«Мозковий штурм»	
9	Навчаючи – учусь («Кожен учить кожного», або «Броунівський рух»)	
10	«Ажурна пилка»	
11	Аналіз ситуації «case-метод»	
12	Вирішення проблеми «Дерево рішень»	
13	Розігрування ситуації за ролями	
14	Метод-ПРЕС	
15	Займи позицію. Зміни позицію	
16	Дискусія	

Рис. 1. Самооцінка студентів та вчителів рівня сформованості умінь щодо застосування інтерактивних методів навчання (позначення інтерактивних методів навчання 1-16, згідно табл. 1).

Отримані дані дають нам змогу відзначити наступне:

- загальні тенденції зміни величини середніх балів самооцінки (максимуми та мінімуми) для аналізованих інтерактивних методів навчання збігаються, як для студентів різних років навчання (ПО-4, ПО-5), так і вчителів. Найкраще вчителі і студенти володіють такими методами як: робота в парах, робота в малих групах, незакінчені речення, розігрування ситуації за ролями, «мікрофон», а певні проблеми, особливо в студентів, виникають під час використання методів «ажурна пилка», аналіз ситуації «case-метод», метод-ПРЕС та інші;

- вчителі стабільно виявляють вищі показники сформованих вмінь для всіх аналізованих інтерактивних методів навчання (1-16) відносно студентів. У студентів різних років навчання ці показники змінюються по-різному, що, на нашу думку, зумовлено формуванням цих вмінь.

Література

1. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. Пометун. – К., 2007. – 142 с.
2. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 136 с.
3. Лалак Н. В. Інтерактивна модель навчання студентів: проблеми та перспективи / Н. В. Лалак // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота».

2011. – Вип. 20. – С. 69–70.

4. Луцик І. Г. Дидактичні умови інтерактивного навчання предметів суспільно-гуманітарного циклу в педагогічних коледжах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / І. Г. Луцик. – Кривий Ріг, 2011. – 20 с.
5. Сердюк Т. В. Інтерактивні технології навчання суспільних дисциплін як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів I - II рівнів акредитації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / Т. В. Сердюк. – Кривий Ріг, 2010. – 20 с.